

CLUB 18, Divuitè CoHloqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona (22 de novembre de 2010). — El dilluns 22 de novembre de 2010 tingué lloc, a l'Aula Magna, el «Divuitè CoHloqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona» (UB), conegut, per les seves sigles, com a «CLUB 18», i organitzat per la Secció de Lingüística del Departament de Filologia Catalana i la xarxa temàtica que agrupa els diferents centres de recerca de Catalunya dedicades a *La variació lingüística: dialectologia, sociolingüística i pragmàtica*. La temàtica d'enguany fou sobre *La incorporació de les noves immigracions a la societat d'acollida: perspectives sociolingüístiques*, partint del fet que en l'última dècada les noves immigracions vingudes d'arreu han transformat en gran manera els usos sociolingüístics dels països de llengua catalana.

En féu la presentació Lluís Payrató (UB), que ressaltà la importància de la feina duta a terme quant a recerca sobre la temàtica de la variació lingüística.

Tot seguit Xavier Vila (UB) féu esment de l'organització d'aquest coHloqui: el CLUB 18, just ara fa deu anys, ja va versar sobre la influència de les noves immigracions en el terreny sociolingüístic, però s'hi van examinar tan sols els primers intents de recerca, que es plantejaven què estava passant amb els nous col·lectius que s'anaven assentant aquí. Amb la perspectiva d'aquests darrers deu anys, el XVIIIè coHloqui presentà els resultats de la recerca sociolingüística sobre l'impacte de les recents immigracions en la nostra societat, situant-se sobretot en l'eix diacrònic i centrant-se en les tries lingüístiques tant dels infants, o dels joves i adults, com dins de comunitats concretes.

1. La primera ponència, *Les tries lingüístiques dels infants d'origen al·lòcton en diverses comarques de Catalunya i la Franja*, anà a càrrec de Vanessa Bretxa, Xavier Tenorio i Llorenç Comajoan, professors, tots tres, de la UB, i membres del projecte RESOL, de recerca en sociolingüística educativa a Catalunya, en tots els nivells, des de l'educació infantil fins a l'educació superior, i aplicat en diverses comarques. V. Bretxa explicà quines eren les grans àrees de l'estudi: 1. Els usos lingüístics, és a dir, quina és la llengua familiar (entre pares i fills, germans); la llengua de consum cultural (TV, Internet, música, llibres); la llengua oral interpersonal (xarxa social); i la llengua vehicular a l'escola; 2. La competència lingüística en català i en castellà (la declarada i l'observada); 3. Les actituds i les opinions lingüístiques. X. Tenorio desenvolupà la relació entre l'origen familiar, la competència lingüística i els diferents usos lingüístics, segons els territoris estudiats. I L. Comajoan es referí a l'ús del català amb els progenitors, tenint en compte el seu diferent origen, i el comparà amb els altres casos (amics, TV, llibres, etc.), i concloué que en totes les zones analitzades es constata o bé estabilitat o bé petits guanys del català, tot i que l'ús de la nostra llengua és menor en els usos culturals.

2. A continuació Judith Oller (UdG) comentà els resultats de la recerca feta el curs 2006-07: *Variables que incideixen en el coneixement de català i castellà de l'alumnat estranger a Catalunya: un estudi amb alumnat de 6è de primària*. En primer lloc explicà què sabem d'aquestes variables: 1. La importància del temps d'estada aquí; els efectes de la llengua familiar; la distinció entre les habilitats conversacionals i les més formals; 2. L'organització escolar (tipus de programes i suports lingüístics); 3. El nivell educatiu familiar i el sexe dels alumnes. Tot seguit plantejà les preguntes i els objectius de la recerca: en principi, aquestes variables incideixen positivament en l'ensenyament de la 2a llengua però, què passa en el cas del català?, ja que, molt sovint, només s'aprèn a l'escola. Com es manifesten les relacions d'interdependència lingüística entre la L₂ (català) i la L₃ (castellà)?; i entre la L₁ (d'origen de l'alumne estranger) i les llengües de l'escola? El que es constata és que, a més temps d'estada, s'obtenen més bons resultats en la llengua adquirida. En l'estudi J. Oller analitzà 57 CEIP de Catalunya, en diferents entorns lingüístics, amb proves de coneixement oral i escrit de català i de castellà, tenint en compte diverses variables, sobre una mostra de 1.400 alumnes (650 estrangers i 750 nadius). Els resultats foren: quant als coneixements de català i de castellà escrit, si l'entorn és català, els alumnes obtenen més bons resultats en aquesta llengua; pel que fa a l'oral, l'entorn torna a ser decisiu, el qual, al seu torn, influeix en l'escrit.

3.a. Maria Sabaté i M. Rosa Garrido (UAB) parlaren d'un projecte del grup CIEN (Comunicació Intercultural i Estratègies de Negociació) sobre la gestió del multilingüisme. M. Sabaté, a *La gestió del multilingüisme en un espai regulat entre persones migrades: el cas dels locutoris*, exposà les seves investigacions en els locutoris del barri marginal "El Paso", al Vallès occidental, prenent en consideració els següents aspectes: 1. Què significa ser una persona migrada i comunicar-se a través de les TIC; què explica la consolidació dels locutoris; 2. Metodologia sobre l'etnografia en xarxa (al locutori), i també a casa, a la feina, al carrer; 3. Estudi del context, en un barri de classe treballadora els habitants del qual participen de ple en la societat en xarxa, com a resultat de les dinàmiques de la globalització; 4. Els règims institucionals establerts: anàlisi de les barreres amb què es troben els migrats, atès que l'Estat controla la ciutadania a través de les TIC (des del 2009, és il·legal tenir un número de mòbil si no s'està documentat; l'Estat no s'adequa a les llengües dels migrats, sinó que tots els papers són en castellà o bé en les llengües globals dominants, sobretot en anglès); 5. Els locutoris poden esdevenir una alternativa, i generar espais de subversió des de baix, on les llengües de la migració troben el seu espai, i on l'ús del castellà esdevé flexible, no estàndard, més híbrid; 6. La problemàtica dels locutoris, que viuen una unió conflictiva forçada, on moltes de les llengües d'origen són silenciades, i on el català no forma part del seu repertori lingüístic. Les conclusions del treball foren que les TIC són bàsiques en les pràctiques multilingüístiques dels migrats, els quals usen una llengua més híbrida, tan sols en funció dels seus interessos.

3.b. M. Rosa Garrido, a *La gestió del multilingüisme en els serveis d'acollida de les ONG: un estudi de cas*, exposà sis aspectes: 1. L'etnografia institucional en xarxa, considerant les dades recollides i la protecció de l'anonimat de les persones i institucions; 2. El context de la recerca, que és el projecte d'acollida residencial per a persones migrades sense sostre, amb la finalitat de cobrir les seves necessitats bàsiques d'inserció social, i que s'estructura al voltant de l'associació transnacional de reinserció social a través de la vida i del treball comunitaris, on els usos lingüístics dels treballadors no són considerats prioritaris; 3. Les ideologies lingüístiques de les ONGs: hi ha un discurs d'integració a través de la llengua, que algunes ONGs possibiliten, i d'altres difículten, però, en general, tenen una concepció massa bipolar: ús o bé del català, o bé del castellà; 4. Construcció institucional del multilingüisme, on les llengües institucionals són el català i el castellà. Per tant, l'anglès i el francès són llengües considerades pont, com una concessió temporal, per poder aprendre aquelles, i les altres llengües "locals", africanes..., són silenciades; 5. M. R. Garrido concloué que la presa de decisions des de dalt reproduceix ideologies lingüístiques dominants, sense tenir en compte ni les necessitats ni les llengües "no reconegudes" de molts estrangers; 6. Com a aplicacions pràctiques, digué que cal afavorir el diàleg cultural entre els autòctons i els al·lòctons, així com cal crear material didàctic de cara a l'acolliment lingüístic (que està en elaboració).

4. Seguidament Xavier Vila, Natxo Sorolla i Imanol Larrea (UB), a *Trajectòries lingüístiques de jovent d'origen marroquí a Catalunya*, exposaren les dades quantitatives que explotaren a partir d'una enquesta demogràfica i una altra sobre usos lingüístics de la població juvenil d'origen marroquí resident a Catalunya, i les entrevistes que els passaren. Així, es plantejaren les qüestions que segueixen: 1. Com és el jovent forà resident a Catalunya (el 13'4% no són ni castellans ni catalans, sinó de la resta del món); 2. Quin és el lloc d'origen dels seus progenitors (aquí els percentatges són molt heterogenis); 3. El seu lloc de naixement (sobretot, vénen del nord d'Àfrica, i en especial, del Marroc, i un 62,6% són nois, enfront d'un 32,4% de noies, que configuren, encara, la 1a generació); 4. Com es distribueix aquest jovent (la gran majoria s'assenta a l'àmbit metropolità i, en segon lloc, a les comarques gironines); 5. Quina és la llengua materna dels joves marroquins (l'àrab i l'amazic); 6. Quin és el seu grau d'integració lingüística (el 33'9% declaren saber català i castellà; el 46'8%, castellà, però no català; el 19,3%, ni català ni castellà). A conti-

nuació els autors es referiren a factors que cal tenir en compte en la integració lingüística: 1. Quines són les vies d'inserció en la societat d'acollida (bàsicament són l'escolar, on aprenen català i castellà, la laboral, on parlen en castellà, i la familiar, on no parlen ni català ni castellà); 2. Com expliquen els informants que han après les llengües locals (en les relacions interpersonals, a partir del sistema educatiu, gràcies als mitjans de comunicació, etc.). Ara bé, en l'estudi constataren que la gent se'ls dirigeix en castellà, i que, si no saben català, "no passa res" de cara a la seva integració social. Per tant, conclouren que cal potenciar el contacte interpersonal, potenciar la via d'integració escolar i afavorir la seva integració per la via laboral i, sobretot, la familiar, que és la que queda més tancada.

5. Carme Junyent (UB), a *Les experiències de sensibilització respecte de la diversitat lingüística a Catalunya*, constata que aquests darrers anys hi ha hagut uns canvis enormes, quant a coneixement i recerca sobre la diversitat de llengües. Actualment, gràcies a l'estudi fet en aquest àmbit, se sap, en general, quines llengües es parlen a les escoles de Catalunya. En efecte, a mesura que aquí anava havent-hi cada vegada més varietat lingüística, es feia necessari saber amb quina diversitat lingüística comptàvem, de quines llengües es tractava, i donar a conèixer aquesta diversitat a les escoles. Ara, doncs, a partir dels inventaris de les llengües a Catalunya, cal veure com es pot tractar aquest tema tan complex, ressaltant la utilitat dels topònims, dels antropònims i dels manlleus. Per finalitzar, palesà que, així com la diversitat lingüística no és cap fenomen nou a Catalunya, en aquests moments esdevé molt visible i patent.

6. A la tarda, Makiko Fukuda (UB i UAB), a *Realitat sociolingüística dels japonesos residents a Catalunya*, donà a conèixer les pràctiques lingüístiques d'aquesta població al nostre país, sabent que el col·lectiu japonès no és homogeni. Atès que al Japó està molt arrelat el monolingüisme des de fa segles, tenen una valoració negativa de l'ús d'una segona llengua. Així, mitjançant qüestionaris i entrevistes, i a través de les institucions, l'autora esbrinà quins són els coneixements i els usos lingüístics d'aquest grup: els que fan un ús predominant del japonès són un 60%; del castellà, un 33%; i del català, tan sols un 7%. Els passavolants parlen japonès; l'anglès és la "llengua franca" per defecte, tot i que té poca presència en aquest col·lectiu; el castellà és la llengua que aprenen en primer lloc; i el català és la menys usada, perquè la consideren irrellevant per als estrangers. Per tant, mentre que el castellà és d'ús més extens, com a llengua d'utilitat, el català és d'ús més limitat, però signe d'identitat i d'autenticitat, que permet la plena incorporació a la societat d'acollida.

7. Bàrbara Sastre, a *Opinions i pràctiques lingüístiques dels alemanys residents a Mallorca*, oferí una petita mostra d'integració lingüística, a partir de les seves motivacions per fer aquest estudi, atès el gran pes demogràfic d'aquest grup a l'illa i l'existència d'una infraestructura social que permet que funcionin en la seva llengua materna, l'alemany. Analitzant el perfil sociològic d'aquest col·lectiu, veié que l'edat oscil·la entre els 25 i els 50 anys, que tenen professions destinades a oferir serveis a la comunitat de residents, els quals, des de la dècada de 1990, s'hi instal·laren pel clima i per la bellesa de l'indret. Coneixen en alt grau el castellà i l'anglès, tot i que la seva llengua habitual és l'alemany (52,72%), en molt menor grau, el castellà (8,66%), i encara molt menys, el català (0,79%). Per tant, la població alemanya resident a l'illa està poc integrada lingüísticament, a causa de la gran presència d'alemanys que, de fet, no necessiten aprendre el català, excessivament promocionat, segons ells.

8. Com a cloenda de la jornada, tingué lloc, amb els participants, la taula rodona *La recerca sociolingüística sobre les noves immigracions: situació i reptes de futur*, en la qual es plantejaren i debateren les tres qüestions següents: 1. Quines dades clau ens manquen per saber cap on van els estudis sobre les noves immigracions?; 2. En un món dominat pels mercats, té futur una llengua mitjana com la catalana?; 3. Com s'hauria d'atendre lingüísticament la població passavolant? Després d'un intens intercanvi d'idees, s'arribà a la conclusió que el català té un gran valor d'aco-

llida i d'intercanvi i que, per tant, els catalans no hem de canviar de llengua amb els que no són nadius. Ensenms, esdevé necessari estudiar quins models lingüístics ens convé aplicar a la nostra societat, que fomentin la convivència.

Montserrat BADIA I CARDÚS
Universitat Ramon Llull

Acte d'homenatge a Jordi Bruguera i Talleda (Institut d'Estudis Catalans, 25 de novembre de 2010). — El 25 de novembre de 2010 la Societat Catalana de Llengua i Literatura (SCLL) va organitzar conjuntament amb Enciclopèdia Catalana un acte d'homenatge a Jordi Bruguera i Talleda (1926), que havia mort el 21 de juny d'aquell mateix any.

Jordi Bruguera ha estat un filòleg prestigiós, especialista en els camps de la lexicologia, l'etimologia, la lingüística històrica i l'edició de textos —en què ens ha llegat edicions magnífiques, des de la crònica de Jaume I fins a la Bíblia catalana medieval—, i també un col·laborador entusiasta de la SCLL. El 2008 encara hi va realitzar un curs sobre etimologia, primer a la seu de l'IEC (3, 10, 17 i 24 d'abril) i després a la Universitat de València (7 i 8 de maig), que va tenir molta participació, malgrat l'especificitat del tema. Un curs que es va publicar aquell mateix any a la col·lecció Treballs de la SCLL amb el títol d'*Introducció a l'etimologia*.

En aquest emotiu homenatge a una persona també molt emotiva i molt activa durant tota la seva vida, van participar col·legues, amics, que coneixien bé tant la persona com l'estudiós. August Bover, president de la SCLL, va presentar l'acte en què van intervenir Josep Massot, Joan Martí i Castell i Josep Torras.

En la seva intervenció sobre «Jordi Bruguera, editor i professor», Josep Massot va parlar d'aquestes dues facetes, que el va conèixer molt bé, principalment a l'Abadia de Montserrat, on Jordi Bruguera va ser professor i on també va ser director de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat abans que ho fos Josep Massot.

Joan Martí i Castell, amb una aportació titulada «Jordi Bruguera, historiador de la llengua», va repassar la seva tasca en l'àmbit de la lingüística històrica, des de l'edició de textos fins a l'estudi dels diversos aspectes de la llengua antiga, amb especial atenció al lèxic, amb treballs tan coneguts i remarcables com: *Història del lèxic català* (1985), *Homilies d'Organyà. Introducció i versió adaptada al català modern i glossari* (1989) o la seva tesi doctoral, *Llibre dels fets del rei En Jaume. Estudi filològic i lingüístic i vocabulari integral; text i glossari* (2 volums, 1991).

Finalment, Josep Torras a «Jordi Bruguera i Enciclopèdia Catalana» va repassar la feina de Jordi Bruguera a Enciclopèdia Catalana, com a assessor lingüístic i també en la realització d'una important tasca en l'edició de diccionaris com el *Diccionari ortogràfic i de pronúncia* (1990), el *Diccionari de dubtes i dificultats del català* (2000), el *Diccionari etimològic* (1996) o el *Diccionari de la formació de mots* (2006).

Joan Anton RABELLA
Institut d'Estudis Catalans

Elecció de nous membres de la Junta Directiva de la Societat Catalana de Llengua i Literatura (SCLL) (3 de desembre de 2010). — El dia 3 de desembre es va celebrar l'Assemblea General de la SCLL en la qual s'havien de renovar tres càrrecs de la Junta Directiva. El president de la nostra Societat, August Bover, va obrir l'assemblea amb un parlament en què va agrair la participació de les persones que s'havien presentat als càrrecs, i que d'aquesta manera contribuïen